

Handreiking

Aan de slag met de Informatievoorziening Omgevingswet

Doelgroep: projectleiders informatievoorziening Omgevingswet, informatiemanagers, architecten
Steller: Nils Couwenbergh
Datum: 30-01-2018
Status: 1.2

Inleiding

Deze handreiking biedt informatievoorziening professionals in gemeenten ondersteuning bij het doen van een analyse op de informatievoorziening. Hiervoor levert de handreiking een stappenplan voor een nulmeting van de huidige situatie en geeft het een eerste beeld van de toekomstige situatie. Met deze twee onderdelen kan de gemeente een analyse doen. De handreiking is een aanvulling op de [Checklist informatievoorziening Omgevingswet](#). Met de handreiking en de checklist kunnen gemeenten ervoor zorgen dat hun informatievoorziening klaar is voor de Omgevingswet.

De Omgevingswet

De Omgevingswet moet ervoor zorgen dat een gezonde en veilige fysieke leefomgeving wordt behouden waar die bestaat en deze ontwikkelen waar dat nog niet het geval is. Het realiseren hiervan is een uitdagende opgave, in een ingewikkelde omgeving met tientallen actoren. De ambities zijn groot en richten zich op het vergroten van de participatie van initiatiefnemers (burgers en ondernemers), meer samenhang tussen besluitvorming en samenwerking in de regio, snellere doorlooptijden, transparante procedures, een gelijkwaardige informatiepositie voor alle betrokkenen (van burger tot raadslid) en meer lokale afwegingsruimte. Constant met oog voor de balans tussen beschermen en benutten.

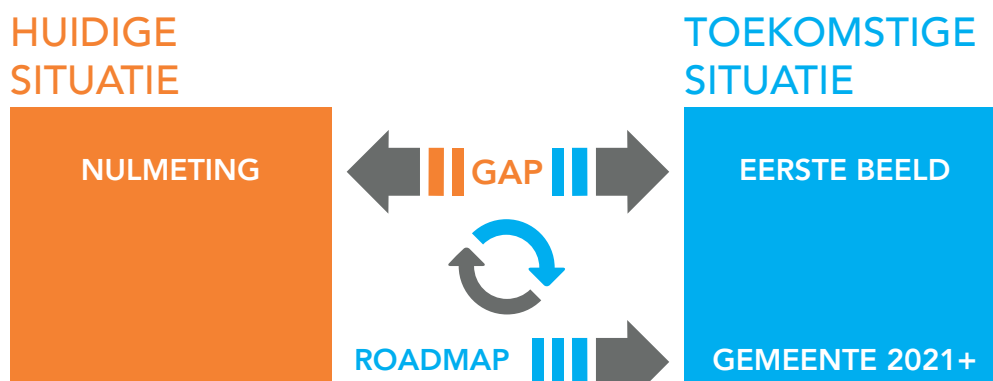
De voorbereiding op en uitvoering van de Omgevingswet vraagt veel van overheden, vooral van gemeenten. De veranderopgaven gaan over een nieuw juridisch instrumentarium, verregaande digitalisering én anders werken. De digitaliseringsopgave vraagt om een veranderende informatievoorziening voor, binnen en tussen overheden om de doelen van Omgevingswet stapsgewijs te kunnen realiseren.

Aan de slag met de informatievoorziening: een aanpak

Hoe weet je als gemeente wat je te doen staat om klaar te zijn voor de Omgevingswet? Waarmee moet jouw gemeente aan de slag? De Checklist Informatievoorziening geeft een opsomming van de zaken waar je als gemeente nu en in de komende jaren mee aan de slag kan. Om gericht aan het werk te gaan, is het goed om te weten hoe je er als gemeente nu voor staat en dit te vergelijken met een toekomstige situatie. Een toekomstige situatie waarin de gemeentelijk informatievoorziening ondersteunend is aan de uitvoer van de Omgevingswet. Hiervoor bieden wij de volgende aanpak:

1. Creëer inzicht in de eigen huidige situatie (Nulmeting)
2. Bekijk het eerste beeld van veranderingen door Omgevingswet (Eerste beeld)
3. Analyseer de verschillen tussen huidige en toekomstige situatie (GAP analyse)
4. Creëer inzicht in wat de gemeente komende periode te doen staat om de verschillen te overbruggen (Roadmap)

Blijf op basis van nieuwe inzichten de GAP analyse periodiek uitvoeren.

Figuur 1: van huidige naar toekomstige situatie

Nulmeting

Deze handreiking biedt een stappenplan voor het doen van een nulmeting op de informatievoorziening van het domein fysieke leefomgeving. De nulmeting helpt bij het gestructureerd in beeld brengen van de gemeentelijke producten, processen, systemen en informatie die de gemeente dient aan te passen om klaar te zijn voor de invoering van de Omgevingswet.

Het eerste beeld

Het eerste beeld geeft inzicht in de toekomstige situatie van de informatievoorziening in het fysieke domein waarbij gefocust is op wat nu reeds bekend is. Op basis van de nulmeting en het eerste beeld kan de gemeente een GAP analyse doen om de impact van de Omgevingswet op haar informatievoorziening te bepalen.

GAP analyse & Roadmap

Nadat de gemeente voor zichzelf een beeld heeft geschetst van de gewenste toekomstige situatie, kan een GAP analyse worden gedaan. Hierbij worden de verschillen tussen de huidige en toekomstige situatie in beeld gebracht. Op basis van de analyse kunnen conclusies worden getrokken over de verschillen tussen de toekomstige (gewenste) situatie en de huidige situatie. Denk hierbij aan: de gemeente dient het proces voor het wijzigen van het omgevingsplan in te richten. Of de gemeente dient een applicatie aan te schaffen voor het opstellen van omgevingsplannen. Deze acties kunnen vervolgens op een tijdlijn worden geplaatst en vormen de roadmap naar 2021 en verder.

Gemeente 2021+

Op basis van de [GEMMA-doelarchitectuur omgevingswet](#) kan de gemeente een meer gedetailleerd beeld maken van de toekomstige situatie met betrekking tot de Omgevingswet. De doelarchitectuur beschrijft de situatie vanaf 2021, het invoeringsjaar van de Omgevingswet en de daaropvolgende jaren. De doelarchitectuur bevat zowel de bedrijfs- als de informatiearchitectuur. Het geeft daarmee onder andere inzicht in de toekomstige processen en de applicaties die de gemeente gaat gebruiken om de Omgevingswet te ondersteunen.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de definitieve toekomstige situatie nog niet geheel op papier te vangen is. Onder andere de Agile (iteratieve) wijze van ontwikkelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zorgt ervoor dat de toekomstige situatie nog aan verandering onderhevig is.

Huidige situatie: aan de slag met de nulmeting

Het doen van de nulmeting verloopt in elf stappen, waarbij de eerste zes stappen betrekking hebben op de gemeentelijke processen en producten (onderdeel 1). De overige vijf stappen gaan over de gemeentelijke informatievoorziening (onderdeel 2). Voordat we de stappen bespreken zoomen we in op de manier waarop de nulmeting kan worden uitgevoerd.

Hoe de nulmetingen uit te voeren?

Het is aan de gemeente om te bepalen hoe de nulmeting en analyse uit te voeren. Wij hebben gemeenten gezien die hier een half jaar voor uit hebben getrokken, maar kennen ook organisaties die dit in een beperkt aantal workshops doen. Dit is geheel afhankelijk van het detailniveau dat de gemeente wil bereiken. Het is hoe dan ook aan te raden om de elf stappen een keer met een kleine groep betrokkenen te doorlopen.

Om de nulmeting goed te kunnen uitvoeren, is een multidisciplinaire groep noodzakelijk. Denk hierbij aan medewerkers van uit de volgende afdelingen: ruimtelijke ordening, milieu, infrastructuur, bouwen, water, verordeningen, vergunningen en informatievoorziening. Gemeenten Den Haag en Delft hebben beiden een uitgebreide nulmeting gedaan. Het template van de nulmeting van gemeente Delft is via het [ROMnetwerk](#) beschikbaar. Daarbij gebruikte gemeente Delft bij de uitvoering van de nulmeting de onderstaande fasering:

Fase	Toelichting
1. Eerste verkenning	Met een kerngroep vanuit informatievoorziening, ICT/functioneel beheer, beleid en uitvoering.
2. Verdieping	Meer de diepte in met een wat grotere groep met een paar processen als handvat (opstellen bestemmingsplannen, vergunningverlening, handhaving).
3. Onderzoek	Op de werkvloer met medewerkers in gesprek. Inzicht krijgen in hoe het werk in de praktijk wordt uitgevoerd.

Onderdeel 1 – Producten en Processen

Stap 1 – Vaststellen gemeentelijke producten voor fysieke domein

Stel vast welke producten de gemeente levert in het fysieke domein. Denk hierbij aan Beslissing op bezwaar of een (verleende/geweigerde) omgevingsvergunning. Gemeente Delft biedt in [hun O-meting](#) een lijst van bijna 50 gemeentelijke producten. Deze lijst kan ter inspiratie worden gebruikt. UIVO-I (uitvoering informatievoorziening Omgevingswet interbestuurlijk) ontwikkelde bovendien [een producten en diensten catalogus Omgevingswet](#) welke hier ook hiervoor gebruikt worden. Hiermee verkrijgt de gemeente inzicht in welke producten de gemeente levert in het fysieke domein en welke mogelijk met de invoering van de Omgevingswet gaan wijzigen.

Stap 2 – Vaststellen welke afdeling verantwoordelijk is voor het product

Koppel aan de lijst met gemeentelijke producten een verantwoordelijke afdeling/team/functie. Hiermee worden de partijen in beeld gebracht die verantwoordelijk zijn voor de (externe) producten.

Stap 3 – Koppelen van producten aan huidige processen

Bepaal met welk proces de gemeente het product levert. Denk hierbij aan processen als behandelen aanvraag vergunning of ontheffing. GEMMA Online biedt hiervoor een overzicht van het [gemeentelijk processenlandschap](#). Hiermee verkrijgt de gemeente inzicht in welke gemeentelijke processen ondersteunend zijn aan de producten in het fysieke domein en daarmee welke processen mogelijk gaan veranderen door de invoering van de Omgevingswet.

Stap 4 – Vaststellen in welke processen zaakgericht gewerkt wordt

Bekijk in welke van de in de vorige stap vastgestelde processen reeds zaakgericht gewerkt of geregistreerd wordt. Hiermee krijgt de gemeente een indruk van de mate waarin zaakgericht werken is doorgevoerd en waar de gemeente nu al kan starten met invoeren van zaakgericht werken.

Stap 5 – Vaststellen van bij proces betrokken andere afdelingen of externe partijen

Stel vast welke andere afdelingen bij het proces betrokken zijn. Bekijk ook welke externe partijen een aandeel hebben in het proces. Denk hierbij aan ketenpartners en uitvoeringspartners als een Omgevingsdienst, Veiligheidsregio, GGD, Waterschap, etc.. Stel hierbij ook vast of de partner ook zaakgericht werkt. In combinatie met de resultaten van stap 2 krijgt de gemeente hiermee een overzicht van het speelveld van betrokkenen bij een proces en een product en daarmee van de partijen waarmee mogelijk wat moet veranderen in de procesuitvoering of samenwerking.

Stap 6 – Vaststellen waar het product gepubliceerd/gecommuniceerd wordt

Een product als een vergunning wordt bijvoorbeeld gepubliceerd via lokale huis-aan-huisbladen of de gemeentelijke website. Leg vast waar de producten worden gepubliceerd/gecommuniceerd. De gemeente krijgt daarmee een beeld van de manier waarop ze momenteel communiceert over producten. Hiermee kan later worden vastgesteld welke producten met de invoering van de Omgevingswet op een nieuwe wijze worden gepubliceerd.

Onderdeel 2 - Informatievoorziening

Stap 7 – Bepalen welke applicaties (systemen) gebruikt worden in het proces

Leg vast met welke applicaties het proces wordt ondersteund. Denk hierbij aan software voor het maken van een bestemmingsplan of het verlenen van een vergunning. Interessant is het om in deze stap ook te bekijken of generieke software zoals spreadsheet software (bijvoorbeeld Microsoft Excel) aanvullend aan deze applicaties wordt gebruikt. In deze stap is het af te raden om een lijst aan te leggen van de systemen die alleen worden geraadpleegd voor informatie. Deze categorie wordt vastgelegd in stap 9. Hiermee verkrijgt de gemeente inzicht in de voor de Omgevingswet relevante applicaties die mogelijk voor de uitvoering van de Omgevingswet dienen te worden aangepast of vervangen

Stap 8 – Vaststellen gebruikte GDI bouwstenen

Welke [Generieke Digitale Infrastructuur \(GDI\) bouwstenen](#) worden in het proces gebruikt? Beschrijf daarbij ook welke gemeentelijke applicatie gebruik maakt van deze bouwstenen en via welke applicatie de koppeling naar de bouwstenen verloopt. Maakt de gemeente gebruik van DigiD of e-Herkenning? Wordt er gecommuniceerd via MijnOverheid Berichtenbox? [Digitale Agenda 2020 \(DA2020\)](#) adviseert gemeenten over welke acties te ondernemen op welke bouwstenen.

De Omgevingswet gaat gebruik maken van een aantal GDI-bouwstenen. Door nu vast te stellen of de gemeente deze reeds gebruikt, krijgt de gemeente inzicht in de bouwstenen waarop de aansluiting nog voor de Omgevingswet moet worden geïmplementeerd.

In de onderstaande tabel zijn die GDI-bouwstenen verzameld die relevant zijn voor de Omgevingswet en waarbij het advies vanuit DA2020 ook is weergegeven. Aan de GDI bouwstenen zijn voor de volledigheid ook GGI netwerk, LVBB en DROP toegevoegd.

Bouwsteen	Advies aan gemeente
Basisregistraties: BAG, BRK, BRT, BGT	Gebruiken en bij gereede twijfel terug melden.
Basisregistratie: BRO	Volg ontwikkelingen en adviezen.
Digikoppeling, inclusief Digikoppeling-aansluiting van Vergunningenapplicatie op OLO	Implementeren voor aanbieden digitale diensten.
DigiMelding	Portal gebruiken voor terug melden op HR. Gebruik voor grote volumes terugmeldingen webservices.
Digilevering	Volg ontwikkelingen en adviezen.
MijnOverheid Berichtenbox Burger	Gebruiken.
MijnOverheid Berichtenbox Bedrijven	Gebruiken/implementeren.
GGI netwerk	In onderzoek voor Omgevingswet. Volg de ontwikkelingen.
LVBB	Landelijke Voorziening Bekendmaken en Beschikbaar stellen, digitale plek waaraan bevoegd gezag omgevingsdocumenten per 2021 gaat aanleveren. Volg de ontwikkelingen.
DROP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties, digitale plek waaraan bevoegd gezag sinds 2016 o.a. de bekendmakingen van vergunningen aanlevert. Nu aansluiten.

Tabel 1: Bouwstenen en advies (Bron: DA2020)

Stap 9 – Vaststellen welke informatie gebruikt wordt in het proces

Tijdens het uitvoeren van processen wordt informatie uit diverse interne en externe bronnen gebruikt. Denk bij het verlenen van een vergunning aan het bekijken van een APV of opvragen van informatie bij ketenpartners. Om de doorlooptijd van processen te verlagen, dient informatie snel beschikbaar te zijn. Door het inventariseren van benodigde informatie en bronnen daarvoor wordt inzicht verkregen in benodigde informatie en de beschikbaarheid daarvan. Dit is mede relevant met het oog op het ontstaan van informatieproducten die aangeboden (gaan) worden door informatiehuizen.

Bij deze stap kan gebruik worden gemaakt van het [Bedrijfsobjectenmodel Uitvoering Omgevingswet](#) en de [analyse informatieproducten initiatieaanvraag / vergunningsaanvraag](#).

Stap 10 – Vaststellen hoe informatie tussen applicaties wordt uitgewisseld

Op welke manieren wisselt de gemeente zowel intern als met andere partijen (extern) informatie uit? In hoeverre maakt de gemeente daarbij gebruik van standaarden zoals de StUF standaarden? Deze stap geeft de gemeente inzicht in de mate van gestandaardiseerd informatie uitwisselen.

Stap 11 – Vaststellen ontvangen en gecreëerde documenten en hoe deze gearchiveerd worden

Welke documenten worden gedurende het proces ontvangen en gemaakt? Denk hierbij aan ontvangen aanvragen, brieven die verstuurd worden aan de aanvrager van een vergunning, een milieueffectrapportage of een vastgesteld bestemmingsplan. In welk format wordt een document ontvangen of opgeleverd, is het bijvoorbeeld een PDF? Verloopt het digitaal of op papier? Breng daarbij ook in beeld welke van de tijdens het proces ontvangen en gecreëerde (versies van) documenten dienen te worden gearchiveerd. Het verschaft de gemeente een overzicht van documenten waarop (beleids)regels v.w.b. kwaliteit, vindbaarheid en archivering toegepast moeten worden.

Toekomstige situatie

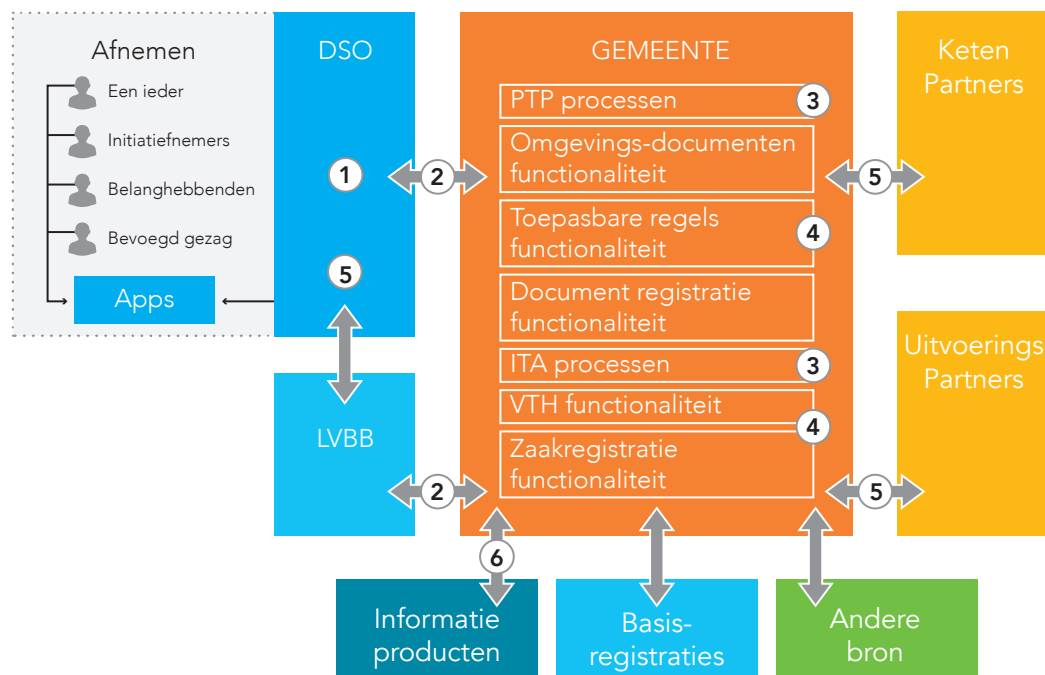
Eerste beeld 2021

Zoals aangegeven is de informatievoorziening voor de Omgevingswet nog volop in beweging: nieuwe processen worden geschetst, informatie uitwisselingsstandaarden worden ontworpen en software wordt ontwikkeld. Al deze onderwerpen onderzoeken we samen met gemeenten, het DSO en leveranciers in de [GEMMA doelarchitectuur voor de Omgevingswet](#). Echter, dat één en ander nog in onderzoek is, betekent niet dat we nog niets weten en daarmee nog niets kunnen doen.

Het Eerste beeld beschrijft dat wat al wel bekend is met betrekking tot de informatievoorziening voor de Omgevingswet. Het biedt gemeenten daarmee een handvat op basis waarvan ze nu al in actie kunnen komen. Op basis van het Eerste beeld kan de gemeente voor haar specifieke situatie een toekomstbeeld schetsen.

Dit Eerste beeld sluit inhoudelijk aan bij de DSO indeling in ketens Van plan tot publicatie (PTP) en Van idee tot aanvraag (ITA). Binnen iedere keten vallen vervolgens meerdere gemeentelijke [processen](#) die worden ondersteund door [softwarefunctionaliteit](#). In die twee ketens zien wij hoog over op proces- en software-gebied zes veranderingen, welke we 'geplot' hebben op de [basisplaat Omgevingswet](#).

Basisplaat Omgevingswet

Figuur 2: Basisplaat doelarchitectuur met de zes wijzigingen (PTP: plan tot publicatie, ITA: idee tot aanvraag).

1. Nieuwe landelijke software functionaliteiten voor inwoners, bedrijven en bevoegd gezagen: o.a. een nieuw omgevingsloket en een nieuwe plek voor het publiceren van omgevingsdocumenten.
2. Nieuwe standaarden voor informatie-uitwisseling met DSO en Landelijke Voorziening Bekendmaken en Beschikbaar stellen (LVBB);
3. Gewijzigde gemeentelijke processen voor het maken en wijzigen van omgevingsdocumenten (omgevingsvisie, programma en omgevingsplan) waarbij integraal wordt samengewerkt. Gewijzigde processen voor het melden van activiteiten, het aanvragen van vergunningen en de verwerking van meldingen en aanvragen;
4. Gewijzigde en nieuwe software functionaliteiten voor het wijzigen en uitwisselen van omgevingsdocumenten. Nieuwe functionaliteit voor het opstellen, beheren en uitwisselen van toepasbare regels. Aangepaste software functionaliteit voor het Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH), documentregistratie en zaakregistratie;
5. Intensievere samenwerking met keten- en uitvoeringpartners eventueel ondersteund met nieuwe of gewijzigde standaarden voor informatie-uitwisseling en eventueel software functionaliteit via het DSO;
6. De gemeente als één van de bronhouders voor nieuwe geaggregeerde informatie in de vorm van informatieproducten.

Eerste beeld in meer detail

Wat betekenen deze zes veranderingen voor de gemeente? Wat kan een gemeente nu al doen? En wat dien ik als gemeente nu minimaal geregeld te hebben voor een succesvolle invoering van de omgevingswet? Om dit beter te kunnen duiden, maken we de volgende driedeling van onderwerpen die de gemeente nu al kan regelen:

1. Wettelijk verplicht;
2. Dienstverlening & Bedrijfsvoering;
3. Innovatie.

Per onderdeel zien wij enkele hoofdthema's, zoals bijvoorbeeld de wettelijke verplichting tot archivering.

Onderdeel	Toelichting	Thema's
Wettelijk verplicht	Onderwerpen die een gemeente wettelijk verplicht is voor de uitvoering van de omgevingswet	<ul style="list-style-type: none">• Omgevingsdocumenten• Aanvragen & Meldingen• Archivering• Basisregistraties• GDI standaarden (pas toe of leg uit)
Dienstverlening & Bedrijfsvoering	Onderwerpen die een gemeente dient te regelen voor een goede bedrijfsvoering en dienstverlening, gegeven de doelen van de Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none">• Serviceformules• Regelbeheer• Zaakgerichtwerken• Gegevensmanagement• Samenwerking
Innovatie	Onderwerpen die van belang zijn voor het vergroten van de kwaliteit van dienstverlening en innovaties in dienstverlening	<ul style="list-style-type: none">• 3D• Smart cities• Open data

Tabel 2: de drie onderdelen met bijbehorende thema's

1. Wettelijk verplicht

- Omgevingsdocumenten

Een gemeente dient in staat te zijn om omgevingsdocumenten te kunnen opstellen en wijzigen. Hiervoor zijn aangepaste en/of nieuwe processen, software functionaliteiten en standaarden benodigd:

- Proces
VNG raadt aan de huidige processen aan te passen en/of nieuwe processen in te richten. Deze nieuwe processen zijn te vinden op gemmaonline.nl.
- Software
Gemeente dient softwarefunctionaliteit te hebben voor het maken en/of wijzigen, beheren en uitwisselen van de omgevingsdocumenten (omgevingsdocumentfunctionaliteit). Gemeenten kunnen nu al bij hun huidige plansoftware leverancier nagaan of deze in de toekomst de nieuwe werkwijze en informatiestandaard gaat ondersteunen.
- Informatiestandaard
Deze gemeentelijke software dient in staat te zijn de omgevingsdocumenten middels Digikoppeling volgens de STOP-TPOD standaard aan de LVBB aan te leveren. Tevens dient de software de documenten bij het DSO dan wel LVBB op te kunnen vragen. De STOP-TPOD standaard is nog niet officieel vastgesteld, dit gebeurt in 2018. Let op: Aangezien de standaarden nog niet zijn vastgesteld, dient hierbij te worden opgemerkt dat geen enkele softwareleverancier momenteel al gereed kan zijn voor de Omgevingswet.

- Aanvragen en meldingen

Gemeente dient ervoor te zorgen dat aanvragen en meldingen digitaal ontvangen kunnen worden. Het DSO biedt functionaliteit voor het digitaal indienen. Aanvragen en meldingen dienen 'in de geest van' de Omgevingswet behandeld te worden. De gemeente zal hier zelf inhoudelijk invulling aan moeten geven. Hiervoor zijn aangepaste en/of nieuwe processen, software functionaliteiten en standaarden benodigd:

- Proces

Met de omgevingswet kan een gemeente zelf besluiten om bepaalde activiteiten (in de fysieke leefomgeving) vergunningvrij te maken. De gemeente zal een besluit moeten maken welke activiteiten vergunningvrij worden. Vergunningvrij betekent dat de aanvrager sneller het door hem gewenste product (bijvoorbeeld een vergunningvrije dakkapel) kan krijgen. Dit betekent dat processen anders kunnen worden ingericht. VNG raadt aan de huidige processen hierop aan te passen en/of nieuwe processen in te richten. Deze nieuwe processen zijn te vinden op gemmaonline.nl en wat betreft de dienstverlening onder de serviceformules.

- Software

Gemeente dient in staat te zijn digitale aanvragen en meldingen vanuit het DSO te ontvangen en op te vragen. Tevens dient de gemeente in staat te zijn aanvragen en meldingen te publiceren. De gemeente dient software functionaliteit te hebben voor vergunningen toezicht en handhaving (VTH functionaliteit) welke zowel de nieuwe software eisen als de nieuwe processen ondersteunt.

- Informatiestandaard

De gemeente ontvangt vanuit het DSO omgevingsloket een notificatie dat een er een aanvraag of melding is gedaan. Hiervoor gaat de Standaard Aanvraag en Meldingen (STAM, voorheen StUF-LVO) gebruikt worden. Vervolgens kan de gemeente middels API's de benodigde informatie bij het DSO omgevingsloket ophalen. Zowel STAM als de API's zijn in ontwikkeling. Publicatie van de bekendmakingen verloopt via DROP (officielebekendmakingen.nl).

De VTH-functionaliteit dient hiervoor zowel STAM als de desbetreffende DSO API's te ondersteunen. Gemeenten kunnen nu al bij hun huidige VTH-software leverancier nagaan of deze in de toekomst de nieuwe standaarden gaat ondersteunen.

Let op: Aangezien de standaarden nog niet zijn vastgesteld, dient hierbij te worden opgemerkt dat geen enkele softwareleverancier momenteel al gereed kan zijn voor de Omgevingswet.

- Archivering

De gemeente dient de archivering van alle archiefwaardige documenten (omgevingsdocumenten, aanvragen etc.) geregeld te hebben conform de Archiefwet. Er wordt nog onderzocht op welke manier de omgevingsdocumenten gearchiveerd gaan worden. Zie voor meer informatie: Checklist Informatievoorziening.

- Basisregistraties & e-overheid standaarden

Gemeente dient gebruik te maken van de voor de Omgevingswet relevante basisregistraties: BGT, BAG, BRK, HR, BRT. En de BRO per 1-1 2019. Daarnaast is de gemeente (volgens pas toe of leg uit principe) verplicht om gebruik te maken van de GDI standaarden. Zie voor meer informatie: Checklist Informatievoorziening.

2. Dienstverlening & bedrijfsvoering

- Dienstverlening: serviceformules

Om de dienstverlening te verbeteren zijn op basis van klantreizen vier [serviceformules](#) ontwikkeld. Een serviceformule is een werkend dienstverleningsconcept en geeft gemeenten houvast bij de veranderopgave. De formules gaan ieder in op een andere wens van de klant. De volgende [serviceformules](#) zijn ontwikkeld:

- De snelserviceformule
Snelle eenvoudige aanvraag of melding bij standaard producten en diensten die veel voorkomen.
- De ontwerpformule
Initiatiefnemers beter begeleiden bij het vergunningetraject en daarbij belanghebbenden meer betrekken.
- De ontwikkelformule
Een vorm van samenwerking waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van dit proces zoals een visie, plan of advies.
- De toezichtformule
Volgens beleid samen met inwoners en ondernemers ongewenste activiteiten en initiatieven opsporen en tegen gaan.

De gemeente richt voor gekozen producten de processen opnieuw in aan te hand van de serviceformule. Die processen worden daarbij ondersteund door software met de daarvoor benodigde functionaliteit.

- Regelbeheer

De Omgevingswet stelt regels centraal. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen juridische regels en toepasbare regels: juridische regels zetten het (lokale) beleid centraal. Toepasbare regels zetten de gebruiker en zijn activiteiten centraal. Met toepasbare regels weet iemand wat hij mag op een bepaalde locatie. Het regelbeheer voor de Omgevingswet zorgt er voor dat juridische regels begrijpelijk worden voor de gebruiker. Als een gemeente toepasbare regels wil maken, dan is het verstandig om dit direct te doen tijdens het opstellen van de juridische regels of zelfs uit te gaan van de toepasbare regel. De toepasbare regel kan de gemeente als vragenboom aan het Omgevingsloket aanbieden. Om toepasbare regels te beheren en te exporteren heeft de gemeente softwarefunctionaliteit nodig. Toepasbare regels dienen via de STTR-standaard aan het DSO te worden aangeleverd. Deze standaard is nog in ontwikkeling. VNG start in begin 2018 met een aantal gemeenten pilots voor toepasbare regels. Op basis hiervan volgt een advies naar alle gemeenten. Meer informatie is te vinden op [aandeslagmetdeomgevingswet.nl](#).

- Zaakgerichtwerken

Voor een goede dienstverlening is zaakgericht werken essentieel. Tevens is het zaakgericht werken de afspraak over de wijze van samenwerken van een gemeente met ketenpartners. Wij raden gemeenten aan om in de processen in de procesketen 'van idee tot aanvraag' (en bij toezicht en handhaving) zaakgericht te werken en in de procesketen 'van plan tot publicatie' in ieder geval zaakgericht te registreren. Desbetreffende, al dan niet aangepaste, processen dienen als zaaktype uitgewerkt en geïmplementeerd te zijn. Zie hiertoe de [referentie-zaaktypecatalogus](#). De gemeente dient er voor te zorgen dat de software die zij in huis heeft of haalt ter ondersteuning van beide procesketens, het zaakgericht werken of registreren ondersteunt en tevens de zaakgericht werken standaarden ondersteunt. Zie voor meer informatie de [Checklist Informatievoorziening](#) en [gemmaonline.nl](#).

- Gegevensmanagement

De gemeente moet in staat te zijn voor de omgevingswet relevante informatie beschikbaar te stellen voor zowel intern als extern (o.a. basis- en kerngegevens en informatieproducten) gebruik. Hiertoe dient de gemeente invulling te geven aan gegevensmanagement. Zie voor meer informatie: de [Checklist Informatievoorziening](#) en [gemmaonline.nl](#). Specifiek kan de gemeente een volwassenheidsscan op gegevensmanagement doen.

- Samenwerking

Met de komst van de Omgevingswet wordt de samenwerking met keten en uitvoeringspartners nog belangrijker. Hiervoor dient de gemeente nieuwe afspraken te maken met haar partners over de manier waarop de samenwerking in de toekomst wordt vormgegeven.

Beoordeeld moet worden of de bestaande taakverdeling tussen ketenpartners gehandhaafd blijft of verbeterd kan worden. Processen moeten aangescherpt of aangepast worden op veranderingen in de samenwerking. De beschikbaarheid van informatie tussen ketenpartners is essentieel om samen te kunnen werken. De functionaliteit van nieuwe of gewijzigde applicaties moet hierin voorzien en met gebruik van informatie-uitwisselingstandaarden moeten die applicaties de uitwisseling van informatie tussen de ketenpartners en met 'samenwerkingsruimten' faciliteren. Een en ander is nog onderwerp van uitwerking.

3. Innovatie & kwaliteit

- 3D

Gemeente heeft software functionaliteit voor het gebruik van 3D in Omgevingsplannen. Gemeenten Rotterdam en Den Haag onderzoeken het gebruik van 3D in Omgevingsplannen. Volg de ontwikkelingen en maak de afweging of 3D voor de gemeente toegevoegde waarde biedt.

- Smart cities

Onder de vlag '[Smart Cities](#)' zetten wereldwijd lokale overheden (vaak samen met bedrijven, burgers en instellingen) integrale en datagedreven oplossingen in om de leefbaarheid, kwaliteit en concurrentiekracht van de stad te verbeteren. Ook Nederlandse gemeenten zien de noodzaak om lokale problemen aan te pakken met 'smart' oplossingen en om hierin te experimenteren, van elkaar te leren en samen te ontwikkelen. De Omgevingswet biedt uitgelezen kansen om aan de slag te gaan met de smart city!

- Open data

De Omgevingswet gaat leiden tot veel nieuwe data over de fysieke ruimte. Daarnaast gaat de Omgevingswet uit van een gelijke informatiepositie voor alle partijen: overheid, inwoners en bedrijven. Open data biedt een kans om de nieuwe Omgevingswet data sets voor iedereen beschikbaar te stellen.

Aan de slag met de informatievoorziening

Als de gemeente de nulmeting heeft gedaan en haar eerste beeld van de gewenste toekomstige situatie heeft geschetst, kan een GAP analyse worden uitgevoerd waarbij de verschillen tussen beide situaties in beeld worden gebracht. In de onderstaande tabel geven we enkele voorbeelden van verschillen. Op basis van deze verschillen kan een gemeente een actie benoemen welke geplaatst kan worden op een roadmap. Een actie op basis van de onderstaande tabel is het invoeren van nieuwe informatiestandaarden voor het uitwisselen van omgevingsplannen.

Huidige situatie	Toekomstige situatie (2021+)	GAP
Gemeente heeft proces voor bestemmingsplannen.	Proces voor omgevingsplannen.	Wijziging in proces.
Gemeente heeft softwarefunctionaliteit voor bestemmingsplannen.	Softwarefunctionaliteit voor omgevingsplannen.	Nieuwe functionaliteiten.
-	Informatiestandaarden voor uitwisselen omgevingsplannen.	Nieuwe informatiestandaarden.
Gemeente heeft een proces voor aanvragen vergunningen.	Proces voor aanvragen vergunningen vanuit omgevingsloket volgens Omgevingswet.	Digitaal omgevingsloket als start van het proces.
Gemeente maakt gebruik van DROP voor aanleveren bekendmakingen vergunningen.	DROP gebruiken voor aanleveren bekendmakingen vergunningen.	Geen GAP.

Tabel 3: een voorbeeld van een GAP analyse

Met het stappenplan voor de nulmeting, de informatie over de toekomstige situatie en het voorbeeld van de GAP analyse biedt de VNG gemeenten een aanpak om nu al gestructureerd aan de slag te gaan met de voor de Omgevingswet benodigde informatievoorziening. Ben je binnen jouw gemeente aan de slag en heb je daarbij nog vragen of opmerkingen over de handreiking, neem dan contact op met nils.couwenbergh@vng.nl.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**
Realisatie

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

februari 2018

vngrealisatie.nl